

SDG Forum 2023

Workshop 'Armoede en rechtvaardige transitie'

Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Henk van Hootegem, henk.vanhootegem@cntr.be
Veerle Stroobants, veerle.stroobants@cntr.be

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale
Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
Dienst zur Bekämpfung von Armut, Prekären Lebensumständen und Sozialer Ausgrenzung

www.luttepauvrete.be
www.armoedebestrijding.be
www.armutsbekaempfung.be
www.combatpoverty.be

 @luttepauvrete

1. Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

- [Algemeen Verslag over de Armoede](#), eerste proces van overleg en dialoog :
  - Belang van samenwerking tussen de overheden
  - Armoede in termen van mensenrechten
  - Participatie van mensen in armoede
- [Samenwerkingsakkoord ter bestendiging van het armoedebeleid](#): oprichting van het Steunpunt
  - Het Steunpunt als interfederale instelling
  - Mensenrechtenbenadering
  - Organisatie van overleg met mensen in armoede en andere actoren
- Missie = evalueren van de effectiviteit van de uitoefening van rechten, op verschillende manieren

2. Inleiding

- Staten Generaal voor rechtvaardige transitie, gelanceerd door federaal minister Khattabi, met 4 luiken:
  - academisch
  - Burgerpanel
  - input middenveld
  - input administraties en adviesorganen.
- In functie van de Conferentie voor een rechtvaardige transitie op 8 en 9 november 2023
- Advies 'Rechtvaardige transitie en armoede' van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, op vraag van minister Khattabi
- Advies 'Rechtvaardige transitie en mensenrechten' van Steunpunt tot bestrijding van armoede, FIRM, Unia, Myria, Kinderrechtencommissariaat en Délégué général aux droits de l'enfant

- Advies 'Rechtvaardige transitie en armoede', gebaseerd op:
  - Tweejaarlijks Verslag 'Duurzaamheid en armoede'
  - Tweejaarlijks Verslag 'Solidariteit en armoede'
  - Colloquium 'Armoede en rechtvaardige transitie' van 22 juni 2023

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale
Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
Dienst zur Bekämpfung von Armut, Prekären Lebensumständen und Sozialer Ausgrenzung

www.luttepauvrete.be
www.armoedebestrijding.be
www.armutsbekaempfung.be
www.combatpoverty.be

 @luttepauvrete

3. Omschrijving van rechtvaardige transitie

- Bijdrage van het Steunpunt tot bestrijding van armoede voor de survey in het kader van het Forum voor rechtvaardige transitie: « *Een rechtvaardige transitie is een transitie waarbij de gestelde doelen - om binnen de planetaire grenzen te leven - op een rechtvaardige manier worden bereikt, dit wil zeggen zonder iemand achter te laten. Daartoe moet volgens ons de nadruk worden gelegd op de eerbiediging van de mensenrechten, goed bestuur, en participatie van alle bevolkingsgroepen, met inbegrip van de meest kwetsbare, in het bijzonder mensen die in armoede en bestaansonzekerheid leven. Dit is bovendien het leidmotief van de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties: ‘to leave no one behind’*”
- Een strijd tegen ongelijkheden
- Rechtvaardige transitie en armoedebestrijding

4. Zes wegen naar een rechtvaardige transitie

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale
Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
Dienst zur Bekämpfung von Armut, Prekären Lebensumständen und Sozialer Ausgrenzung

www.luttepauvrete.be
www.armoedebestrijding.be
www.armutsbekaempfung.be
www.combatpoverty.be

 @luttepauvrete

4.1. Verantwoordelijkheid van de overheid: mensenrechten als basis

1. Het is de verantwoordelijkheid van de overheid om mensenrechten te respecteren, beschermen en bevorderen

- Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM)
- Internationaal Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten (IVBPR)
- Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (IVESCR)
- VN-verdrag inzake rechten van personen met een handicap (IVRPH)
- Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)

2. Klimaat en milieu zijn mensenrechtenkwesities

- Impact van klimaatcrisis op effectiviteit van mensenrechten
  - Conferentie van Stockholm (1972)
  - Brundtland rapport (1987): duurzame ontwikkeling
  - VN-Agenda 2030 (2015): *to leave no one behind*
  - Rechtspraak Europees Hof voor de Rechten van de Mens

- Impact van klimaatbeleid op effectiviteit van mensenrechten
- Impact is groter voor kwetsbare groepen
  - Rapporten Speciale VN-Rapporteur rond extreme armoede en mensenrechten

3. Recht op een schoon, gezond en duurzaam leefmilieu (2022)

- Erkenning als universeel mensenrecht
- ‘Duurzaam’ ~ solidariteit tussen en binnen generaties
- Verankeren in nationale grondwetten en regionale verdragen

4. 'Just transition'

- Op maatschappelijke en politieke agenda
- Klimaatakkoord van Parijs, Europese Green Deal,...
- Vlag die vele ladingen dekt

5. Mensenrechtenbenadering van een rechtvaardige transitie

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale
Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
Dienst zur Bekämpfung von Armut, Prekären Lebensumständen und Sozialer Ausgrenzung

www.luttepauvrete.be
www.armoedebestrijding.be
www.armutsbekaempfung.be
www.combatpoverty.be

 @luttepauvrete

- Niemand achterlaten én zij die het verst achterop zijn eerst bereiken
- Ongelijkheden compenseren + structureel aanpakken
- Principes
  - Progressieve verwezenlijking en non-regressie
  - Gelijkheid en non-discriminatie
  - Participatie en empowerment
  - Transparantie en verantwoordingsplicht

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale
Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
Dienst zur Bekämpfung von Armut, Prekären Lebensumständen und Sozialer Ausgrenzung

www.luttepauvrete.be
www.armoedebestrijding.be
www.armutsbekaempfung.be
www.combatpoverty.be

 @luttepauvrete

4.2. Een politiek gericht op effectiviteit van rechten: niet-gebruik en niet-toegang van rechten

- Situaties waarin mensen hun rechten niet kunnen realiseren. Problematiek van grote omvang
- Werkzaamheden van het Steunpunt tot bestrijding van armoede en andere actoren
- Diverse oorzaken op niveau van regelgeving, diensten en instellingen, en individuele burger. Niet-gebruik (non-take-up) en niet-toegang = ineffectiviteit van rechten
- Grote impact van digitalisering in onze samenleving
- Verschillende oplossingspistes: vereenvoudiging regelgeving, automatische toekenning van rechten, proactieve initiatieven, behoud en versterking loketfunctie, ...

4.3. Een goed bestuur op lang termijn

- SDG 17 'Partnerschap om doelstellingen te bereiken'
- Samenwerkingsakkoord ter bestendinging van het armoedebeleid: oprichting Steunpunt tot bestrijding van armoede, Interministeriële conferentie
- Afstemmen van verschillende processen rond klimaatbeleid
- Ex ante en ex post analyse (met aandacht voor non-take-up)
- Automatische toekenning van rechten in zijn verschillende gradaties
- Gediversifieerd beleid met betrekking tot digitalisering: verschillende contact- en informatiekanalen

4.4. Ondersteunen van initiatieven van verandering: toegang tot duurzame diensten en producten

- Erkennen van initiatieven van mensen in armoede
- Belang van keuzevrijheid
- Betrekken van mensen in armoede bij initiatieven, van bij het begin (cfr. coöperatieven)
- Samenwerking tussen actoren
- Overheid als facilitator en ondersteuner
- Maar structurele maatregelen zijn essentieel

4.5. Financiering van een duurzaamheid beleid: belastingen en besteding van middelen

- Rechtvaardige fiscaliteit: sterkste schouders zwaarste lasten laten dragen
- Inning van belastingen: progressieve belastingen, alle inkomsten belasten, vermogensbelasting
- Grotere bijdrage van extreme rijkdom
- Besteding van publieke middelen: tegengaan van Mattheuseffecten en ongelijkheden (zie ook non-take-up)
- Inzet op specifieke maatregelen voor mensen in armoede en bestaansonzekerheid
- Bundelen van fondsen, en focus op preciaire groepen

4.6. Beleid in dialoog: participatie van actoren in de strijd tegen armoede

- Algemeen Verslag over de Armoede: participatie van mensen in armoede en dialoog met andere actoren in de strijd tegen armoede
- Tijd voorzien voor participatie
- Belang van partnerschappen
- Participatie in elke fase van beleidscyclus: van in het begin... tot en met evaluatie

5. Aanbevelingen

- Gebruik het mensenrechtenkader als basis voor een rechtvaardig transitiebeleid en armoedebestrijding.
- Maak gebruik van de bestaande adviesstructuren, met een centrale plaats voor participatie van en dialoog met groepen in armoede en bestaansonzekerheid.
- Voorzie systematisch - en met betrokkenheid van de stakeholders - een impactanalyse bij nieuwe maatregelen, ex ante (vooraf) bij de uitwerking ervan en ex post (nadien) bij evaluatie.

- Voorzie in transitiebeleid extra maatregelen – met bijhorend budget – om ongelijkheden te voorkomen en om precaire groepen gericht en effectief te ondersteunen.
- Werk een sterk beleid uit rond de strijd tegen de non-take-up van rechten.
- Investeer in een sterke samenleving en afstemming tussen beleidsniveaus en –domeinen.

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale
Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
Dienst zur Bekämpfung von Armut, Prekären Lebensumständen und Sozialer Ausgrenzung

www.luttepauvrete.be
www.armoedebestrijding.be
www.armutsbekaempfung.be
www.combatpoverty.be

 @luttepauvrete

- Behoud en versterk de verschillende kanalen van toegang tot en contact met basisdiensten, naast de nieuwe digitale mogelijkheden.
- Ondersteun initiatieven en actoren van verandering met een betrokkenheid van en een toegankelijkheid van preciaire groepen.
- Voorzien in een rechtvaardige fiscaliteit, ter financiering van transitiebeleid.

- Voorzie in een beleid van duurzame investeringen.
- Vermijd ongelijkheden en Mattheuseffecten in de besteding van publieke middelen.
- Voorzie in een armoede- en transitiebeleid gebaseerd op participatie en dialoog.
- Investeer massaal in de bouw en renovatie in functie van een groot aanbod van betaalbare en duurzame woningen.

- Investeer in de ondersteuning met een laag inkomen en huurders met betrekking tot energie- en waterbesparing.
- Garandeer de toegang tot mobiliteit voor iedereen.
- Voorzie in de creatie van kwalitatieve jobs.
- Investeer in een kwaliteitsvolle en toegankelijke gezondheidszorg.

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale
Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
Dienst zur Bekämpfung von Armut, Prekären Lebensumständen und Sozialer Ausgrenzung

www.luttepauvrete.be
www.armoedebestrijding.be
www.armutsbekaempfung.be
www.combatpoverty.be

 @luttepauvrete

Interview

met

Francine Van Beneden (ATD Vierde Wereld België)

Georges de Kerchove (ATD Vierde Wereld België)

door Christophe Blanckaert (Steunpunt tot bestrijding van armoede)

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale
Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
Dienst zur Bekämpfung von Armut, Prekären Lebensumständen und Sozialer Ausgrenzung

www.luttepauvrete.be
www.armoedebestrijding.be
www.armutsbekaempfung.be
www.combatpoverty.be

 @luttepauvrete

Uitwisseling

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale
Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
Dienst zur Bekämpfung von Armut, Prekären Lebensumständen und Sozialer Ausgrenzung

www.luttepauvrete.be
www.armoedebestrijding.be
www.armutsbekaempfung.be
www.combatpoverty.be

 @luttepauvrete

Contact

Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Victor Hortaplein 40, 1060 Brussel

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale

Place Victor Horta 40, 1060 Bruxelles

Tel.: +32 (0)2 212 31 87, +32 (0)2 212 30 00

E-mail: armoedebestrijding@cntr.be, luttepauvrete@cntr.be

www.armoedebestrijding.be ; www.luttepauvrete.be ; www.armutsbekaempfung.be ;
www.combatpoverty.be

Newsflash: homepage website

Twitter: @luttepauvrete

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale
Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting
Dienst zur Bekämpfung von Armut, Prekären Lebensumständen und Sozialer Ausgrenzung

www.luttepauvrete.be
www.armoedebestrijding.be
www.armutsbekaempfung.be
www.combatpoverty.be

 @luttepauvrete